

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2010
VI. volební období

231

Vládní návrh

na vydání

zákona

**kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění
pozdějších předpisů**

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2011,

**kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění
pozdějších předpisů**

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 57/1965 Sb., zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 149/1969 Sb., zákona č. 48/1973 Sb., zákona č. 29/1978 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 178/1990 Sb., zákona č. 303/1990 Sb., zákona č. 558/1991 Sb., zákona č. 25/1993 Sb., zákona č. 115/1993 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 154/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 214/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 8/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 150/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 166/1998 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 77/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 424/2001 Sb., zákona č. 200/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 279/2003 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 283/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 45/2005 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 239/2005 Sb., zákona č. 394/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 321/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 179/2007 Sb., zákona č. 345/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 90/2008 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 135/2008 Sb., zákona č. 177/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 301/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 457/2008 Sb., zákona č. 480/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 52/2009 Sb., zákona č. 218/2009 Sb., zákona č. 272/2009 Sb., zákona č. 306/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 163/2010 Sb., zákona č. 197/2010 Sb. a nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 219/2010 Sb., se mění takto:

1. V § 8a odst. 1 větě druhé se část věty za středníkem včetně středníku zrušuje.

2. V § 8b odst. 1 větě první se slova „o osobách uvedených v § 8a odst. 1“ nahrazují slovy „ , na které se vztahuje zákaz zveřejnění podle § 8a odst. 1 věty druhé,“.

3. V § 8b odst. 2 se slova „kuplířství nebo šíření pornografie nebo některý z trestných činů proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti nebo proti rodině a mládeži“ nahrazují slovy „vraždy (§ 140 trestního zákoníku), zabití (§ 141 trestního zákoníku), některý z trestných činů, kterým byla způsobena těžká újma na zdraví, trestný čin ohrožení pohlavní nemocí (§ 155 trestního zákoníku), některý z trestných činů proti těhotenství ženy (§ 159 až 162 trestního zákoníku), trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku), některý z trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (§ 185 až 193 trestního zákoníku), trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 trestního zákoníku), týrání svěřené osoby (§ 198 trestního zákoníku), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku), únosu dítěte a osoby stížená duševní poruchou (§ 200 trestního zákoníku) nebo nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku).“.

4. V § 8b se odstavec 5 zrušuje.

5. V § 8c se slova „Pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak, nikdo“ nahrazují slovem „Nikdo“.

6. Za § 8c se vkládá nový § 8d, který zní:

„§ 8d

(1) Informace, na které se vztahuje zákaz zveřejnění podle § 8a až 8c, lze v nezbytném rozsahu zveřejnit pro účely pátrání po osobách, pro dosažení účelu trestního řízení, nebo umožňuje-li to tento zákon. Uvedené informace lze také zveřejnit, odůvodňuje-li to veřejný zájem, pokud převažuje nad právem na ochranu soukromí dotčené osoby; přitom je třeba zvlášť dbát na ochranu zájmů osoby mladší 18 let.

(2) Informace, na které se vztahuje zákaz zveřejnění podle § 8a až 8c, lze také zveřejnit, pokud osoba, jíž se zákaz zveřejnění týká, udělila ke zveřejnění informace výslovný souhlas. Zemřela-li nebo byla-li tato osoba prohlášena za mrtvou, souhlas se zveřejněním informací je oprávněn udělit její manžel, partner nebo její děti, a není-li jich, její rodiče; v případě osoby mladší 18 let nebo osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům nebo s omezenou způsobilostí k právním úkonům její zákonný zástupce. Souhlas se zveřejněním informací nemůže udělit osoba, která je pachatelem trestného činu spáchaného vůči osobě, jež zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou.

(3) Informace, na které se vztahuje zákaz zveřejnění podle § 8a až 8c, lze také zveřejnit, pokud osoba, jíž se zákaz zveřejnění týká, zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou a není-li žádné osoby oprávněné udělit souhlas se zveřejněním podle odstavce 2.“.

7. V § 378 odst. 1 se slovo „8c“ nahrazuje slovem „8d“.

Čl. II

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti patnáctým dnem ode dne jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

Hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad

Hodnocení dopadů regulace podle Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA), jež byly schváleny usnesením vlády č. 877 ze dne 13. srpna 2007, nebylo k tomuto návrhu prováděno, neboť se jedná o novelu obecného procesního předpisu – trestního řádu – pro který je stanovena výjimka.

Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vysvětlení její nezbytnosti jako celku

K 1. dubnu 2009 nabyla pod č. 52/2009 Sb. účinnosti novela trestního řádu a některých dalších zákonů, která vyvolala značný mediální ohlas.

Primárním cílem vládní novely bylo v souladu s mezinárodními trendy více chránit osobnost a soukromí oběti trestného činu (resp. poškozeného), jíž je zapotřebí zvláště chránit vzhledem k jejímu věku nebo povaze spáchaného činu a která je mnohdy sekundárně viktimizována nešetrným způsobem medializace případu, kdy jsou uváděny detailní informace týkající se osoby oběti, její rodiny a soukromí. Oběť trestného činu se tak musí vyrovnávat nejen s následky trestného činu, ale i s nepříznivými dopady zvýšeného zájmu veřejnosti o „její kauzu“, přičemž dochází k dalšímu poškozování oběti.

Předmětná novela v návaznosti na sledovaný cíl omezila okruh informací poskytovaných veřejnosti o oběti trestného činu, kterou je třeba zvýšeně chránit před sekundární viktimizací, a zakázala zveřejňování jejího jména a příjmení, jakož i jiných osobních údajů, jež by umožnily její identifikaci, např. fotografií či obrazových záznamů. Je přitom nerozhodné, zda se zveřejňování děje prostřednictvím veřejných sdělovacích prostředků (včetně internetu) nebo jiným způsobem.

S ohledem na ústavní zásadu svobody projevu a ústavně zaručeného práva na informace byl okruh takto zvýšeně chráněných obětí omezen na oběti mladší 18 let a oběti trestných činů zasahujících do jejich osobnostní integrity nebo do jejich osobních práv (kuplířství, šíření pornografie, trestné činy proti rodině a mládeži, trestné činy proti životu a zdraví a trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti).

V Poslanecké sněmovně byl postih za porušení zákazu zveřejnění osobních údajů oběti trestného činu zpřísněn ve dvou směrech:

- S ohledem na potřebu stanovit dostatečně citelnou sankci, která by byla způsobilá odradit zejména média od zveřejnění informací o oběti trestného činu navzdory stanovenému zákazu, neboť při kalkulaci zisku pro ně může být výhodnější atraktivní informaci zveřejnit a uhradit pokutu, byla horní hranice pokuty stanovená v zákoně o ochraně osobních údajů za zveřejnění zakázaných údajů prostřednictvím médií nebo jiným obdobně účinným způsobem, který je způsobilý osobnost poškozeného zvláště poškodit a narušit jeho soukromí, zvýšena z 1 mil. Kč až na 5 mil. Kč.
- Byl zakotven i trestní postih neoprávněného zveřejnění údajů o oběti trestného činu v případě, že takové zveřejnění způsobí vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech oběti.

V Poslanecké sněmovně došlo navíc k rozšíření vládního návrhu zákona ještě v následujících dvou směrech:

- orgánům činným v trestním řízení bylo v průběhu přípravného řízení zakázáno zveřejňovat informace z trestního řízení umožňující zjištění totožnosti nejen oběti trestného činu, ale i podezřelého a obviněného, zúčastněné osoby a svědka,
- byl stanoven všeobecný zákaz zveřejnění informací umožňujících zjištění totožnosti osoby, pokud je taková informace obsažena v záznamu o odposlechu a nebyla-li použita jako důkaz v řízení před soudem.

V souvislosti s předmětnou novelou zaznívají obavy, že média nebudou moci informovat veřejnost o případech, kdy je dán zájem veřejnosti na tom, aby se určitou informací dozvěděla, např. pokud je obětí trestného činu čelní představitel státu a tento čin byl spáchán pro výkon jeho funkce, nebo mají média k dispozici záznamy z policejních odposlechnů nasvědčující tomu, že určitý veřejný činitel spáchal trestný čin. V takovém případě se střetávají dvě ústavně zaručená práva – právo na ochranu soukromí podle článku 7 LZPS a právo na svobodu projevu a na informace podle článku 17 LZPS. Článek 17 sice zajišťuje právo na svobodu projevu a na informace, nicméně takové právo není zcela neomezené. Limity tohoto práva stanoví článek 17 odst. 4 LZPS, který umožňuje toto právo zákonem omezit, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti. I když i podle stávající právní úpravy by se taková skutečnost měla zkoumat v rámci posuzování protiprávnosti předmětného jednání, navrhuje se za účelem právní jistoty výslovně upravit přímo v zákoně, že zveřejnění informací, pro které platí zákaz zveřejnění, je možné, pokud je na zveřejnění dán veřejný zájem, který převáží zájem na ochraně soukromí dotčené osoby.

Otázku, zda právo veřejnosti na informace převáží nad právem na ochranu soukromí, je zapotřebí zkoumat v každém konkrétním případě, kdy se právo na informace dostane do konfliktu s jinými právními statky chráněnými ústavním pořádkem – tj. v tomto případě s právy a svobodami druhých. V každém případě je třeba posuzovat sledovaný účel zveřejnění, způsob zveřejnění, jakož i zveřejněním dosažený či předpokládaný účinek. V případě, že zveřejnění totožnosti osoby je natolik ve veřejném zájmu, že ústavní právo na informace převáží ústavní právo na ochranu soukromí (tj. např. v případě, že je daná osoba osobou veřejně činnou, např. politikem, u kterých je v judikatuře Ústavního soudu připuštěna snížená míra ochrany soukromí ve prospěch práva veřejnosti na informace, trestný čin byl spáchán v souvislosti s výkonem jeho veřejné činnosti a má tak dopady do veřejné sféry, a způsob, rozsah a účinky zveřejnění jsou přiměřené sledovanému cíli, tj. informování veřejnosti), pak v daném případě chybí protiprávnost zveřejnění a ten, kdo informaci zveřejnil, nebude postižen. Otázku protiprávnosti zveřejnění i s ohledem na ústavní mantinely je však třeba řešit vždy v konkrétním případě při posouzení všech rozhodných skutečností.

Kritériem posouzení oprávněnosti zveřejnění, které český právní řád zná (viz např. vyvlastnění) a který je zejména znám v soudní judikatuře, je institut „veřejného zájmu“, jehož existenci v případě sporu posoudí podle konkrétních okolností případu v konečné instanci nezávislý a nestranný soud.

Dále se navrhuje jednotně upravit další důvodné výjimky ze zákazu zveřejnění, odstranit aplikační výkladové nejasnosti a upravit postup, který subjekt je příslušný k udělení souhlasu se zveřejněním v případě smrti dotčené osoby.

Zhodnocení souladu navrhované úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s akty práva Evropské unie

Navrhovaná úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, respektuje zejména článek 10 a 17 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud k roli médií a svobodě projevu uvedl následující: *„Teprve tehdy, když se...svobodný projev dostane do konfliktu s jinými právními statky chráněnými ústavním pořádkem nebo zákony vydanými za účelem, pro který lze svobodný projev omezit ve smyslu čl. 17 odst. 4 Listiny ..., nastanou podmínky pro to, aby byl zkoumán sledovaný účel konkrétního programu, způsob a druh zpracování tématu, jakož i programem dosažený či předpokládaný účinek. Všechna zmíněná omezení svobodného projevu provedená obyčejným zákonem sledujícím svrchu uvedený přípustný účel však nesmějí relativizovat svobodu projevu. Naopak tyto omezující zákony je třeba vykládat s respektem ke svobodnému projevu a je-li to nutné, pak i do té míry restriktivně tak, aby bylo zajištěno přiměřené uskutečňování svobody projevu samotné. V zájmu splnění těchto požadavků je třeba v konkrétní věci zvažovat obecně i konkrétně ve věci se uplatňující a proti sobě stojící právní statky.* (Nález sp. zn. IV. ÚS 23/05 ze dne 17. 7. 2007).

Navrhovaná úprava je rovněž v souladu s právními předpisy Evropské unie a mezinárodními smlouvami, z nichž se právy obětí trestné činnosti zabývají zejména následující:

- rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení,
- Úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989 (vyhlášená pod č. 104/1991 Sb.).

Právo na ochranu soukromí je obecně chráněno také v člancích 17 a 23 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a v člancích 6 a 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Právo na svobodu projevu a svobodné šíření a přijímání informací je chráněno v článku 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a v článku 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Navrhovaná úprava také respektuje Doporučení č. 13 o šíření informací prostřednictvím sdělovacích prostředků ve vztahu k trestnímu řízení, které bylo přijato Výborem ministrů Rady Evropy dne 10. července 2003.

Navrhovaná úprava rovněž respektuje judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (zejména případy *TWIST v. Slovensko, stížnost č. 62202/00*, *Damman v. Švýcarsko, stížnost č. 77551/01*).

Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře k čl. 10 Úmluvy pravidelně uvádí, že média plní funkci „hlídacího psa“ v demokratické společnosti informováním veřejnosti a veřejnost má zároveň právo informace obdržet (*Monnat v. Švýcarsko, stížnost č. 73604/01*).

Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývá, že trestní stíhání proti novinářům za zveřejněnou zprávu v obecné rovině představuje zásah do práva na svobodu projevu, ledaže jsou splněna následující kritéria:

- zásah má oporu v zákoně;
- má za legitimní cíl v souladu s čl. 10 odst. 2 Úmluvy (např. ochrana dobré pověsti jiného);
- je nezbytný v demokratické společnosti, přičemž pojem nezbytnost je vykládán jako naléhavá společenská potřeba.

Pokud jde o poslední kritérium, Evropský soud pro lidská práva v této souvislosti zkoumá následující otázky:

- 1) Existuje naléhavá společenská potřeba pro takové opatření?
- 2) Je toto opatření přiměřené cíli, jenž má povahu nezbytnosti?
- 3) Podařilo se vnitrostátním orgánům dostatečně prokázat důvodnost těchto opatření?
(Viz např. *Sunday Times v. Spojené království*, stížnost č. 6538/74).

Omezení svobody projevu z důvodů uvedených v čl. 10 Úmluvy musí být interpretována úzce a nezbytnost každého omezení musí být přesvědčivá (*Observer and Guardian v. Spojené království*, stížnost č. 13585/88).

Z případu *Dammann proti Švýcarsku* vyplývá, že to má být především stát, kdo se má postarat o to, aby důvěrné informace neunikaly z jeho složek.

Z případu *TWIST proti Slovensku* vyplývá, že pouhá skutečnost, že média ve veřejném zájmu zveřejnila informaci, kterou někdo jiný získal protiprávně, by neměla vést primárně k postihu médií a že „státům přísluší zorganizovat svou činnost a vychovat své úředníky tak, aby neunikla žádná informace obsahující údaje, jež jsou považovány za důvěrné.“

Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva dále vyplývá, že role novináře zahrnuje nejen práva, ale i povinnosti (např. informovat pravdivě a objektivně). Média nesmí překračovat určité meze, zejména mají respektovat pověst jiného a potřebu ochrany důvěrných informací, jejich povinností je nicméně sdělovat – způsobem slučujícím se s jejich povinnostmi – informace a myšlenky ve všech věcech veřejného zájmu (*Tonsbergs Blad As and Haukom proti Norsku*, bod 82). Soud má na paměti skutečnost, že novinářská svoboda také pokrývá určitý stupeň přehánění či dokonce provokace (viz tamtéž). Při sdělování informací v otázkách veřejného zájmu mají jednat v dobré víře na základě přesně zjištěného skutkového stavu a poskytnout seriózní a přesnou informaci v souladu s etickými pravidly novinářství (viz tamtéž). Média mají ověřit i věrohodnost informací.

Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a na podnikatelské prostředí České republiky

U navrhované úpravy se nepředpokládají dopady na státní rozpočet. Navrhovaná úprava nemá dopady na ostatní veřejné rozpočty. Pro podnikatelské prostředí České republiky nemá navrhovaná úprava finanční dopady.

Sociální dopady a dopady na životní prostředí

Navrhovaná úprava není spojena s negativními sociálními dopady a nedopadá na životní prostředí.

Zhodnocení dopadů stávající i navrhované právní úpravy na rovnost mužů a žen

Stávající právní úprava nemá bezprostřední, ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje, ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví a nestanoví pro něj odlišné podmínky. Navržená úprava má zcela stejné dopady na muže i na ženy.

Zvláštní část

K článku I – novela trestního řádu

K bodu 1 (§ 8a odst. 1)

Příslušnou část ustanovení upravující výjimky ze zákazu zveřejnění informací orgány činnými v trestním řízení se navrhuje vypustit s ohledem na nově navržený § 8d tr. ř., který souhrnně stanoví výjimky ze zákazu zveřejnění obecně pro všechny případy (jak pro § 8a, tak pro § 8b a 8c tr. ř.).

K bodu 2 (§ 8b odst. 1)

Předmětné ustanovení se navrhuje zpřesnit s ohledem na aplikační problémy, jež působí v praxi. Uvedené ustanovení se netýká samotného zveřejnění informací, které § 8a až 8c tr. ř. jinak řeší, ale mezi zákazy zveřejnění informací je v tomto ustanovení zařazen i zákaz předávání těchto informací mezi orgány činnými v trestním řízení a dalšími osobami zúčastněnými na trestním řízení. Podle tohoto ustanovení jsou orgány činné v trestním řízení povinny poučit každou osobu, které byly zpřístupněny v trestním řízení informace o osobách zúčastněných na trestním řízení, o tom, že tyto informace nesmí dále předávat. Takto nastavená poučovací povinnost je neúměrně široká a vyvolává výkladové nejasnosti ohledně toho, kdo všechno spadá pod „osoby zúčastněné na trestním řízení“, neboť tento pojem lze vykládat velmi široce (kromě stran trestního řízení sem mohou spadat i jejich zástupci a zmocněnci, znalci, tlumočníci, svědci, patří sem i pomocné osoby soudu jako je zapisovatel či vyšší soudní úředník, probační úředník, orgán sociálně právní ochrany dětí atd.). V praxi pak dochází k absurdním situacím, kdy by orgány činné v trestním řízení musely poučovat řadu osob o tom, že o sobě navzájem nesmějí dále šířit informace umožňující zjištění jejich totožnosti. S ohledem na uvedené již musela být přijata restriktivní výkladová stanoviska usilující o omezení rozsahu poučovací povinnosti, aby se předešlo těmto absurdním situacím. Vzhledem k uvedenému se navrhuje zákaz šíření informací zpřesnit v tom smyslu, že se týká pouze informací umožňujících zjištění totožnosti osoby, proti které se vede trestní řízení, poškozeného, svědka a zúčastněné osoby po dobu přípravného řízení, a nikoli všech informací o osobách zúčastněných na trestním řízení, k čemuž by mohl při stávajícím znění právní úpravy vést gramatický výklad.

K bodu 3 (§ 8b odst. 2)

Navrhuje se zúžit okruh trestných činů, u kterých je zapotřebí zvýšeně chránit poškozeného před sekundární viktimizací tak, aby tato zvýšená ochrana byla omezena pouze na ty případy, kdy je skutečně důvodná a nedocházelo k přílišnému zásahu do ústavně garantovaného práva veřejnosti na informace. Zachovává se zvýšená ochrana všech poškozených mladších 18 let, neboť je odůvodněna jejich zvláštní zranitelností.

Zletilým poškozeným se přiznává zvýšená ochrana jednak s ohledem na povahu trestného činu – tj. zejména trestné činy v sexuální oblasti, jež mají difamující charakter, nebo trestné činy, jejichž následkem je těžká újma na zdraví – dále pak s ohledem na zvláštní zranitelnost poškozených – zejména trestné činy vůči těhotné ženě, osobě svěřené do péče či jinak bezmocné – a dále pak se přiznává ochrana i osobám pozůstalým po obětech trestných činů, které mohou být vzhledem k jejich povaze značně traumatizovány (vražda, zabití). Stávající vymezení okruhu chráněných poškozených se jeví být příliš široké, neboť se týká i poškozených takovými trestnými činy, s jejichž spácháním není typicky spojena zvýšená zranitelnost poškozeného, např. rvačka, porušení domovní svobody apod. Zároveň se s ohledem na přijetí nového trestního zákoníku aktualizuje terminologie a odkazy na relevantní trestné činy.

K bodům 4 a 5 (§ 8b odst. 5 a § 8c)

Prislušné části obou ustanovení upravující výjimky ze zákazu zveřejnění informací o poškozeném a informací získaných odposlechy se navrhuje vypustit s ohledem na nově navržený § 8d tr. ř., který upravuje výjimky ze zákazu zveřejnění obecně pro všechny případy (jak pro § 8a, tak pro § 8b a 8c tr. ř.).

K bodu 6 (§ 8d)

Namísto stávajícího znění se navrhuje v novém § 8d tr. ř. vymezit výjimky, kdy neplatí zákaz zveřejnění informací v přípravném řízení stanovený pro orgány činné v trestním řízení, obecný zákaz zveřejnění informací o poškozeném, jakož i obecný zákaz zveřejnění informací získaných odposlechy. Tyto výjimky jsou ve stávající právní úpravě obsaženy v § 8a odst. 1 tr. ř., v § 8b odst. 5 tr. ř. a v § 8c tr.ř., přičemž se navrhuje je částečně doplnit o výslovnou úpravu některých otázek, jež jsou v praxi sporné.

V odstavci 1 se přebírá z dosavadní právní úpravy okruh výjimek, jež jsou potřebné pro zajištění efektivní činnosti orgánů činných v trestním řízení a pro dosažení účelu trestního řízení.

Stávající okruh výjimek se dále navrhuje rozšířit v reakci na nejednotnost výkladů a na zaznívající obavy, že stávající znění právní úpravy nepřipouští informovat veřejnost ani o případech, kdy je poskytnutí takové informace ve veřejném zájmu, o výslovné zakotvení ústavněprávního principu, podle něhož je možné informace zveřejnit v případě, že takové zveřejnění odůvodňuje právo veřejnosti na informace, či případně jiný veřejný zájem, pokud převáží nad zájmem na ochranu soukromí jednotlivce. K odůvodnění jinak srovnej viz výše – obecná část. V souladu s čl. 3 odst. 1 a článkem 16 Úmluvy o právech dítěte (vyhlášené pod č. 104/1991 Sb.) se při uplatnění této výjimky ze zákazu zveřejnění výslovně zdůrazňuje, že při zvažování, který zájem převáží, musí být předním hlediskem vždy zájem dítěte a ochrana jeho práv. Před zájem dítěte na ochraně soukromí tak může být postaveno právo veřejnosti na informace nebo jiný veřejný zájem jen ve zcela ojedinělých a výjimečných případech (např. bude-li spáchán teroristický útok na čelního představitele státu a jeho rodinu), kdy je navíc nezbytné dbát na to, aby rozsah zveřejněných informací byl omezen na nezbytné minimum. Tato výjimka by se tak v případě dětí měla uplatnit jen zcela sporadicky, přičemž by mělo být pravidlem, že ochrana soukromí dítěte v naprosté většině případů převáží nad zájmy veřejnosti.

Vzhledem k obecné koncepci výjimek se navrhuje upravit znění výjimky umožňující zveřejnění se souhlasem poškozeného v souladu se zásadou, že nemůže být postihován ten, na

jehož ochranu zákaz směřuje. Tuto výjimku se navrhuje rozšířit i ve vztahu k osobám, o kterých nesmějí zveřejnit informace v průběhu trestního řízení orgány činné v trestním řízení podle § 8a tr. ř., nebo ohledně kterých platí zákaz zveřejnění podle § 8c tr. ř., tj. na osobu, proti které se vede trestní řízení, svědka, znalce a zúčastněnou osobu, jakož i na osobu, jejíž totožnost je zjištělná ze záznamů z provedených odposlechnů. Výslovná zákonná úprava této výjimky pro všechny případy zákazů zveřejnění je ostatně v souladu i se stávající aplikační praxí, která nepostihuje toho, kdo informaci, na níž se vztahuje zákaz zveřejnění, zveřejní se souhlasem dotčené osoby, neboť souhlas takové osoby odstraňuje protiprávnost zveřejnění (jde tak pouze o výslovnou zákonnou úpravu existující praxe). Nepředpokládá se však, že by si orgány činné v trestním řízení samy vyžadovaly souhlas se zveřejněním informací o těchto osobách, neboť pokud si tyto osoby přejí zveřejnit informace spojené s trestním řízením, mohou tak učinit samy.

Pokud jde o souhlas udělený dotčenou osobou, nepředpokládá se nějaká specifická forma tohoto souhlasu, ani nerozhoduje, zda je udělen předem či následně, důležité je pouze to, aby byl udělen výslovně, tj. aby bylo zřejmé, že osoba si je vědoma, že uděluje souhlas se zveřejněním, a aby tento souhlas nebyl dovozován z okolností nebo konkludentně. Podstatou zákazu koncipovaného v trestním řádu, jakož i sankcí, jež hrozí za jeho porušení, je zabránit případům zveřejnění totožnosti dotčené osoby, která si takové zveřejnění nepřejí. Z tohoto pohledu není významné, zda souhlas se zveřejněním tato osoba udělí předem či následně, písemně nebo ústně, rozhodné je pouze to, zda se zveřejněním souhlasí či nikoli. Je vždy odpovědností toho, kdo informaci zveřejňuje, aby souhlas dotčené osoby se zveřejněním získal. Pokud určité informace zveřejní bez jejího souhlasu a tento souhlas dodatečně tato osoba neudělí, pak bude sankcionován. Naopak pokud dotčená osoba souhlas dodatečně udělí, není důvod, proč by ten, kdo informaci zveřejnil, měl být za zveřejnění informací sankcionován, když ten, na jehož ochranu zákaz směřuje, se zveřejněním souhlasí. Při získávání souhlasu je třeba vycházet z obecných ustanovení právního řádu (zejména občanského zákoníku), tj. souhlas bude dávat dotčená osoba, která je vzhledem k svému věku a přičetnosti dostatečně způsobilá k posouzení důsledku takového zveřejnění. Je-li tato osoba dítětem nebo osobou zbavenou způsobilosti k právním úkonům nebo s omezenou způsobilostí k nim, je třeba souhlas vyžádat od této osoby, je-li toho schopna, a také od jejího zákonného zástupce; pokud by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi touto osobou a zákonným zástupcem, musí se zveřejněním souhlasit namísto zákonného zástupce zvláštní zástupce dotčené osoby (což plyne z obecné úpravy).

Dále se v odstavcích 2 a 3 upravuje případ, kdy dotyčná osoba zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou. V tomto případě musí udělit souhlas v souladu s občanskoprávní úpravou ty osoby, které jsou oprávněny k ochraně jejich osobnostních práv, tj. manžel nebo partner a děti a není-li jich, její rodiče. V případě, že zemřelý je osobou mladší 18 let nebo osobou, jež byla zbavena způsobilosti k právním úkonům, nebo jejíž způsobilost k právním úkonům byla omezena, je k udělení souhlasu příslušný její zákonný zástupce. Dále se výslovně stanoví, že souhlas k tomu jinak oprávněné osoby je irelevantní, pokud se informace, na něž se vztahuje zákaz zveřejnění, týkají oběti trestného činu a tato jinak oprávněná osoba k udělení souhlasu je pachatelem takového činu, neboť by bylo zjevně nemorální, kdyby souhlas se zveřejněním v takovém případě mohl udělit i pachatel.

Vzhledem k tomu, že hlavním účelem předmětné právní úpravy je ochrana oběti trestného činu či případně jiných osob, včetně osob blízkých, před sekundární viktimizací nebo difamací, není důvod takovou ochranu poskytovat v případě, že všechny osoby, jejichž zájmy mohou být zveřejněním zasaženy, zemřely (případně byly prohlášeny za mrtvé).

S ohledem na to se v odstavci 3 výslovně stanoví, že v takovém případě lze informace, na které se vztahuje zákaz zveřejnění, zveřejnit volně.

V souvislosti s navrženým novým zněním § 8d není dotčeno právo osoby, proti které se trestní řízení vede, na dodatečné sdělení podle tiskového zákona nebo podle zákona o provozu rozhlasového a televizního vysílání.

K bodu 7 (§ 378 odst. 1)

Jde o legislativně technickou změnu, která reaguje na vložení nového ustanovení § 8d do trestního řádu.

K článku II – účinnost

Datum nabytí účinnosti je stanoveno s ohledem na délku legislativního procesu a s ohledem na jednoduchost navrhované právní úpravy.

V Praze dne 12. ledna 2011

předseda vlády

ministr spravedlnosti

Úplné znění příslušné části zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
(trestní řád), s vyznačením navrhovaných změn a doplnění

§ 8a

(1) Při poskytování informací o své činnosti veřejnosti orgány činné v trestním řízení dbají na to, aby neohrozily objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, nezveřejnily o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisejí s trestnou činností, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (§ 2 odst. 2). V přípravném řízení nesmějí zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti osoby, proti které se vede trestní řízení, poškozeného, zúčastněné osoby a svědka; ~~takové informace mohou v nezbytném rozsahu zveřejnit pouze pro účely pátrání po osobách nebo pro dosažení účelu trestního řízení.~~

(2) Při poskytování informací podle odstavce 1 orgány činné v trestním řízení zvlášť dbají na ochranu osobních údajů a soukromí osob mladších 18 let.

(3) Orgány činné v trestním řízení informují o své činnosti veřejnost poskytováním informací podle odstavce 1 veřejným sdělovacím prostředkům; poskytnutí informací odeprou z důvodů ochrany zájmů uvedených v odstavcích 1 a 2. Vyhradí-li si v přípravném řízení státní zástupce právo poskytnout informace o určité trestní věci, může je policejní orgán poskytnout jen s jeho předchozím souhlasem.

§ 8b

(1) Osoby, kterým byly orgány činnými v trestním řízení poskytnuty informace ~~o osobách uvedených v § 8a odst. 1~~, **na které se vztahuje zákaz zveřejnění podle § 8a odst. 1 věty druhé**, pro účely trestního řízení nebo k výkonu práv nebo plnění povinností stanovených zvláštním právním předpisem, je nesmějí nikomu dále poskytnout, pokud jejich poskytnutí není nutné k uvedeným účelům. O tom musí být tyto osoby poučeny.

(2) Nikdo nesmí v souvislosti s trestným činem spáchaným na poškozeném jakýmkoli způsobem zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti poškozeného, který je osobou mladší 18 let nebo vůči němuž byl spáchán trestný čin ~~kuplířství nebo šíření pornografie nebo některý z trestných činů proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti nebo proti rodině a mládeži vraždy (§ 140 trestního zákoníku), zabití (§ 141 trestního zákoníku), některý z trestných činů, kterým byla způsobena těžká újma na zdraví, trestný čin ohrožení pohlavní nemocí (§ 155 trestního zákoníku), některý z trestných činů proti těhotenství ženy (§ 159 až 162 trestního zákoníku), trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku), některý z trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (§ 185 až 193 trestního zákoníku), trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 trestního zákoníku), týrání svěřené osoby (§ 198 trestního zákoníku), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku), únosu dítěte a osoby stížená duševní poruchou (§ 200 trestního zákoníku) nebo nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku).~~

(3) Zveřejnění obrazových snímků, obrazových a zvukových záznamů nebo jiných informací o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, které by umožnily zjištění totožnosti poškozeného uvedeného v odstavci 2, je zakázáno.

(4) Pravomocný rozsudek nesmí být zveřejněn ve veřejných sdělovacích prostředcích s uvedením jména, popřípadě jmen, příjmení a bydliště poškozeného uvedeného v odstavci 2. Předseda senátu může s přihlédnutím k osobě poškozeného a povaze a charakteru spáchaného trestného činu rozhodnout o dalších omezeních spojených se zveřejněním pravomocného odsuzujícího rozsudku za účelem přiměřené ochrany zájmů takového poškozeného.

~~(5) Zakaz zveřejnění informací uvedený v odstavcích 2 až 4 neplatí,~~

~~a) umožňuje-li jejich zveřejnění tento zákon,~~

~~b) je-li jejich zveřejnění nezbytné pro účely pátrání po osobách nebo pro dosažení účelu trestního řízení, nebo~~

~~c) dá-li k jejich zveřejnění poškozený předchozí písemný souhlas; je-li poškozený mladší 18 let nebo je zbaven způsobilosti k právním úkonům anebo je jeho způsobilost k právním úkonům omezena, musí dát takový souhlas také jeho zákonný zástupce.~~

§ 8c

~~Pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak, nikdo Nikdo nesmí bez souhlasu osoby, které se takové informace týkají, zveřejnit informace o nařízení či provedení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 nebo informace z něj získané, údaje o telekomunikačním provozu zjištěné na základě příkazu podle § 88a, nebo informace získané sledováním osob a věcí podle § 158d odst. 2 a 3, umožňují-li zjištění totožnosti této osoby a nebyly-li použity jako důkaz v řízení před soudem.~~

§ 8d

(4) Informace, na které se vztahuje zákaz zveřejnění podle § 8a až 8c, lze v nezbytném rozsahu zveřejnit pro účely pátrání po osobách, pro dosažení účelu trestního řízení, nebo umožňuje-li to tento zákon. Uvedené informace lze také zveřejnit, odůvodňuje-li to veřejný zájem, pokud převažuje nad právem na ochranu soukromí dotčené osoby; přitom je třeba zvlášť dbát na ochranu zájmů osoby mladší 18 let.

(5) Informace, na které se vztahuje zákaz zveřejnění podle § 8a až 8c, lze také zveřejnit, pokud osoba, jíž se zákaz zveřejnění týká, udělila ke zveřejnění informace výslovný souhlas. Zemřela-li nebo byla-li tato osoba prohlášena za mrtvou, souhlas se zveřejněním informací je oprávněn udělit její manžel, partner nebo její děti, a není-li jich, její rodiče; v případě osoby mladší 18 let nebo osoby zbavené způsobilostí k právním úkonům nebo s omezenou způsobilostí k právním úkonům její zákonný zástupce. Souhlas se zveřejněním informací nemůže udělit osoba, která je pachatelem trestného činu spáchaného vůči osobě, jež zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou.

(6) Informace, na které se vztahuje zákaz zveřejnění podle § 8a až 8c, lze také zveřejnit, pokud osoba, jíž se zákaz zveřejnění týká, zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou a není-li žádné osoby oprávněné udělit souhlas se zveřejněním podle odstavce 2.

§ 378

Ochrana a použití informací

(1) Na poskytování informací orgány České republiky o jejich postupu podle ustanovení této hlavy se užijí ustanovení § 8a až ~~8e~~ **8d** přiměřeně.

(2) Orgány České republiky nezveřejní ani neposkytnou bez výslovného souhlasu příslušného orgánu cizího státu informace nebo důkazy získané od něj na základě žádosti přijaté nebo zasláné podle ustanovení této hlavy anebo v souvislosti s ní, jestliže je k tomu zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, anebo jestliže informace nebo důkazy byly poskytnuty pouze pod podmínkou dodržení těchto omezení.